

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Exedræ Ecclesiasticæ Sive Concionvm Moralium ... t. ...

In Dominicas totius anni

Schrötter, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1687

XL. In Domin. XI. Post Pentec. Loquebatur recte. Marc. 6. Arg. Janua
Rhetoricæ cœlestis reseratur.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56286](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56286)

Oceanus, & totus per fontes oculorum irriguos exundet! O utinam fiat tanquam mare contritio mea, quia te DEUM meum, summum bonum meum irritavi; quem toto corde diligere obstrictus eram, *Deus propitius esto mihi peccatori*, libera me eripe me vindica me. Meritus sum fateor millies infernum, sed Filius tuus, in quo tibi com-

placuisti, ipse suomet mihi cruore coram præstinavit. Contraxi debitum supplicii infiniti, quod ille ipse in misericorditer suscipiens abunde exolvit. Non sum dignus tuâ gratiâ ob mea demerita, sed præstandam confido ex immensis ipsius meritis. Deus propitius esto mihi peccatori, & ignosce veniam, ac misericordiam enixe exoranti. Fiat.

CONCIO XL.

IN DOMINICA XI. POST PENTECOSTEN.

Loquebatur rectè. Marci 7.7.

ARGUMENTUM.

IANUA RHETORICÆ COELESTIS RESERATUR.

I.

Lias inter artes difficillima prope modum est Eloquentia. A. Quot mensium Kalendæ? quot annorum evolvuntur periodis, quoad quispiam illius fontibus labra vel modicè proluat? Quot lustra Paræ deproperant, dum alter in aulæ vestibulo palatinæ assentationis, ac dicacitatis ponat rudimenta? Demosthenem denos omnino annos, Lysiam tricenos, Periclem totam eadem ætatem consecrassè ferunt. Nos ipsi quibus studiis, ac conatu ad ejus perfectionem non contendimus, cum-

que facundissimos arbitramur, graviores solæcismos (quos ipsi superi execrentur) identidem committimus. *In multiloquio enim non deerit peccatum.* Insinuant sese vanitatis Pleonasmus, hyperbolæ jactantiæ, & ambitionis; cataphreses mendacii aliavè peregrinæ orationis dehonestamenta.

Hodiernus surdus, ac mutus momento temporis, non in profanum duntaxat Oratorem; sed & in sacrum evasit Ecclesiasten, *Loquebatur rectè.*

Quâ viâ quæso, quibus artibus, ac industriâ hanc facundiæ dexteritatem consecutus? Id discutiendum mihi erit, tum ad majorem Evangelii lucem, tum morum nostrorum emendatione.

NAR.

NARRATIO AC PARTITIO.

II. Profanæ ars eloquentiæ suis alumnis duplicem, ut plurimum; ad ritè efformandam linguam suggerit methodum. Unam, ut multos, & quantum fieri potest, disertissimos, excellentissimosque audiat Oratores; alteram ut & ipsimet jugi exercitio efforment sese, multa elucubrent, proloquantur, declament. Ut enim fabricando fabri; ita & loquendo, perorando oratores evadimus.

Nullam harum artium hodiernum Oratorem exercuisse comperio; utpote cujus & aures obseratæ erant, ne quidpiam audiret, & lingua oppilata, ne quicquam proloqueretur. Nihilominus prout innui, momento prope temporis visus, & auditus est Atticâ plusquam eloquentiâ imbutus; nec tam ingenii, quam divinioris svadæ scalpello efformatus. *Loquebatur rectè* magnificando Numen O. M. quod dignus inventus, ac habitus sit, in quo semina gloriæ suæ reconderet. *Loquebatur rectè*, se indignum reputando, beneficium acceptum extollendo, pro eodem gratias agendo. *Loquebatur rectè*, verba non quævis de trivis, sed sacra Ecclesiastica, sapientissima.

Quo magisterio? An fortassis eloquentia profana, non minus Christianæ adversatur præceptis, quam aliæ politicæ artes ejusdem divinæ institutioni? Ita est Audit, Quemadmodum praxis Rhetoricæ mundanæ consistit in multo auditu, & garritu; ita Christianæ svadæ methodus fundatur in taciturnitate, ac surditate.

S. I.

Medium primum indispensanda eloquentiæ mysticæ silentium.

*Eloquentia
sacra fundata in
taciturnitate.*

III. **I**D omnino persuasum habeo, & primum ex eo vel maximè desumo, quod omnes, quotquot in Oratores, ac Legatos suos supremus Arbitrator accersere dignatus est, assumpserit, vel mutos, vel certè ad perorandum minus habiles.

In libro Exodi respexit ille oculis misericordiæ suæ afflictionem populi Israelitici, & motus infinitæ bonitatis suæ clementia destinavit Pleni-potentem suum Moysen ad Pharaonem, in negotio vindicandi ipsum à severissima illius, cruentaque tyrannide. In hunc finem tradidit ei caduceum, sceptrum quoddam omnipotentis, ac prodigiorum suorum. Quid verò ad hæc Moyses? *Obsecro Domine non sum eloquens, & ex quo locutus es ad servum tuum impeditioris sum lingua.* Mitte quæso alium facundiorum, ac digniorum me, qui cor regis chalybeum efficaciore verborum pondere infringat, aut flexanimi eloquio ad tuum cogat imperium. Ego hæsitante, ac balbutiente linguâ mea, nihil aliud evincam, quam ut meum, ac quod maximum est, tuum sanctissimum nomen prostituam. *Obsecro Domine non sum eloquens.*

Exod. 4. 10.

Cui Dominus: *Quis fecit os hominis, Ibid. aut quis fabricatus est surdum, & mutum?* Ignoras in mea potestate esse flumina eloquiorum, qui fontes scaturire feci orbis terrarum? Latet te forsitan officium dexteræ meæ esse, tam formare, quam reformare linguam? Scito il-

lum mihi fore disertissimum, qui minus hausit de terrenæ loquacitatis profluvio. Scito illum ad cœlestia oracula habilissimum, qui diu tacere, vel vel pauca loqui, & multa ruminari, sub optimo magisterio silentii edidicit. Scito germanos eloquentiæ fontes tantò assurgere sublimiùs, quantò minus per sæcularia latifundia verborum ampullantium, vorticosâ eluvione diffunduntur. Aptissimum, exquisitissimumque sublimioris facundiæ instrumentum, semper mihi est habitum silentium.

IV. Rursum populo Israelitico rebellionem in Dominum movente, alterum mittere induxit Internuntium Jeremiam nomine; seque ipsum ad id officii ex utero matris elegisse asseverat: *Præquam te formarem in utero novi te, & antequam exires de vulva, sanctificavi te, & Prophetam in gentibus dedi te.* Tu futurus es meus Legatus, non ad populum tuum duntaxat, sed ad exteras etiam distitasque nationes.

Quid hic Jeremias? Extemplò suam infantiam, ac incitiam prætendit balbutiens: *A, a, a, Domine Deus ecce nescio loqui, quia puer ego sum.* Quid agis Domine, nonne vides infantiam meam? nonne audis blâsitatem meam? nonne perspectam habes insufficientiam meam. *A, a, a, Domine Deus nescio loqui.* Si quæris, quem mittas, invenies Nestores facundissimos, Cicerones, ac Demosthenes disertissimos, politicos alios hoc in genere versatissimos. Non sic erit, replicat Dominus, sed tu temet accinge, tu iturus es. *Noli dicere puerum, quoniam ad omnia quò mittam te ibi, & universa quæcunque mandavero ti-*

bi loqueris. Sectentur mundani Ægyptiorum sphynxes, Græcorum flexanimes Pithones, Mercurios Gallorum, qui eorum verba deferant; tu meus futurus es Tullius, eò habilior, quò infirmior. Non enim quod tuum, sed quod meum est loqueris, nec tam tuo, quam meo ore perorabis. *Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce constitui te hodie super gentes, & super regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes.* Quia nimirum lingua ipsius ignoravit vaniloquentiam, obtinere meruit cœlestem facundiam, ac sapientiam. *A, a, a, nescio loqui.*

V. In Novo itidem testamento summa legationis suæ capita, Verbum Patris æternum non nisi simplices, ac rudes piscatores jussit. Scitor cur Philosophos, Institores, Venatores aliosque opifices sequostravit? Numquid hoc citra mysterium factum esse arbitrâmini? An non faciliùs, strictiusque lapientes quique, ab eo vocati in sortem ministerii hujus alios autoritate sua, rationum, argumentationumque dilemmate inodarent? Nonne ingeniosius venatores in sua retia attraherent? Nonne institores solertiùs æstimare æterna, spernere caduca edocerent? Nonne opifices alii conversatione sua alios itidem in ovile Christi pellicerent? Ita revera est. Sed est quod later arcanum, nec altius meo iudicio, quam quod Philosophi semper disceptent, institores licitentur, vel ad emendum invigilent, venatores cornua insent, & suum K.S. ingeminent, sutores suum hecht inclament, sartores vel cantent, vel de blaterent aliquid, soli piscatores, ne fortè deterreantur piscos, altum

Ibid. 1. 5.

Ibid.

Ibid.

Ibid. v. 10.

Christus
cur elegerit
piscatores.

rum observant silentium, & vel ipsâ nocte intempertâ retia sua jacent.

Nimirum incapax omnino cœlestis est eloquentiæ, quisquis mundanæ nimum gnarus habetur. *Nec, juxta vulgarem Plauti paræmiam, belle novit loqui, qui nequit tacere.* Silentium diuturnum vel mater, vel obstetrix est facundia. Vel ut D. Gregorius scribit: *Quasi quoddam nutrimentum verbis, est censura silentii; & recte quandoque ex crescentiam sermonis accipit, qui prius ordinatè per humilitatem tacet.*

Plaut. in Pers.

D. Greg. in Exsch.

Sidon. Ep. l. 7.

VI. Hoc itidem præscripsisse suis alumnis perhibent sapientissimum Pythagoram, & prius tacendi patientiam illos edocuisse, quam loquendi demonstrasse doctrinam. Totum siquidem quinquennium, vel ut alii volunt septennium inter disputantium coartatorum cathedras illos sigiliones habere voluit, priusquam elaboratos proponeret orbi Mercurios.

Hoc vel in ipsis avibus mihi visum est, gratioris concentus argumentum. Hoc Luscinia, ac Cygni unicum magisterium. Nam licet Anatomici causam in isto referant esse sanguinem puriorem ad cor in mortis confinio confluentem; in illa gutturis subtiliori arteriæ, & ipsi rostro, quo modulatur adscribant; ego tamen ominor rationem haud validiorem esse, quam quod diu conticescat. Cygnus quippe totius vitæ suæ decursu obmutit; & non nisi instante morte Epiccedion sibi occinere dicitur. De Luscinia item populari fertur adagio. A. S. Witt. Philomela St. Et subscriptisse videtur causæ meæ Horatius dum occinit:

Cygnus cur canet in morte.

Nunc cuncta veris frondibus annuis

Horat. l. 2.

Crinitur arbor, nunc volucrum novi

Questus inexperitumque carmen

Quod tacitâ statuere brumâ.

Hoc innuisse existimandus est D. Lucas, dum mutum hodiernum vocat *μογιλλων*, id est vix, aut ægrè loquentem. Siquidem ut disertè aureus Ecclesiastes Chrysologus interpretatur: *Antea loquebatur, sed verbis silentii.* Hoc ipsum aptabat ad sacrationem eloquentiam, & ut hujus divini magistri rectæ loquelæ antistitio gauderet.

Chrysol. ser. 62.

Hæc eadem methodus nobis imprimis ante orationem servanda est. Nam ut scitè observat Mellistus Pater, nunquam magis muti inveniemur in oratione, quam ubi ante nimum garruli, atque effusi exitimus; nec unquam magis disertum, quam si antea taciturnitati litavimus. Verba ejus sunt: *Multorum mihi inter vos conscientias arborum comestari, quod post longas confabulationes inventa sit mens quodammodo vacua, meditatio minus devota, sicca magis affectio, & holocaustum orationis non adeo pingue, propter verba, sive quæ diximus, sive quæ audivimus, verba tamen.* Idcirco si intendimus disertè loqui in oratione cum Domino, prius feras ori apponamus, & confidamus, sic primum eloquentiæ gradum cum hodierno muto nos conscensuros.

S. Bern. in Cons.

§. II.

Medium alterum obtinenda cœlestis Eloquentia surditas.

VII. **Q**Uod item ad obtinendam Svadam cœlestem opus sit

Orationis conditio surditas.

furditate, ex typo duplicis structuræ at-

Bbb 3

sequi

sequi poteritis; nimirum turris Baby-
lonis, & Basilicæ syonis. Edificaba-
tur illa ingenti cum molimine, clamo-
re, tumultu, confusione demum idio-
maturum. *Confusum est labium universæ
Gen. 11. 9. terræ.* Et quidem sub primis auspiciis,
cum opus minore procederet tumultu,
assurgebat moles; ubi verò variis
Ibid. inter se termocinatis linguis, confabula-
ri, rixari occœpere, prorsus ab inchoa-
ta mole desistendum erat; & *dispersi
sunt in universam terram.* Exadversum
excelsa illa Basilica Salomonis strue-
batur, assurgebatque altissimo silentio.
3. Reg. 6. 7. Quippe: *Malleus, & securis, & omne fer-
ramentum non sunt audita in domo Do-
mini.*

Formate hic vobis, quos lubet con-
ceptus literales, anagogicos, tropolo-
gicos, allegoricos, ego statuo nec quic-
quam impensius, ac evidentius divinif-
simum Pneuma adumbrare voluisse,
quam ex garrulitate, ac multiloquio
confusionem Babylonicam in oratio-
nibus nostris redundare. Templum
verò præcordiorum nostrorum, in quo
divinam exoramus clementiam silen-
tio crescere, & in solitudine consum-
mari. Exinde S. Petrus Damiani. S.
*Pet. Dam.
Ep. 150.* R. E. Cardinalis alludens ad præfatum
ædificium ad Agnetem Imperatricem
ita scribit: *Dum strepitus humani cessat
colloquii construitur in te per silentium
templum Spiritus S.* Tum ille te facit
orare gemitibus inenarrabilibus, cum
tranquilla, pacata, surda sunt omnia.
Tunc mens in contemplatione altius
assurgit, cum lingua strictius silentio
infrœnatur, & aures ad omnem strepi-
tum inutilem, ac tumultum obleran-
tur.

VIII. Tuum id consilium Christe *Oratio
JESU Redemptor mi, quod calamo
Cancellarii tui S. Matthæi excerptum
deveneramur. Tu autem cum oraveris
intra in cubiculum tuum, & clauso ostio
ora patrem tuum in abscondito, & pater
tuus, qui videt in abscondito reddet tibi.
Matth. 6. 6.* Nam quid excellentius eo intendis do-
cere, quam ut sincero animo, & citra
ostentationem orationes nostras ad te,
aliaque pia opera dirigamus? Neque
enim eo sine nos intrare cubiculum
præcipis; quasi ubique non sis; sed ut
cor nostrum ab interpellantibus nego-
tiorum curis avocemus; illud solitarii
ingrediamur, & ex corde preces no-
stras sincera cum intentione & animi
affectu effundamus. Nec alia de cau-
sa id ipsum oppilari demandas, quam
ne alienæ ab oratione cogitationes il-
lud ingrediantur.

Hunc eundem sensum accipite à *Aug. in Ps.
Doctore Africano, Psalmum trigési-
mum quintum interpretante: Cubile
nostrum cor nostrum est, ibi tumultum pa-
rimur mala conscientia, & ibi requiesci-
mus, quando bona est conscientia.* Ibi est
cubile, ubi nos Dominus JESUS Chri-
stus orare jubet. Tentator non cessat
pullare, si clausum invenerit transit. Si
referatum inveniat per effusionem ani-
mi ad extra, per colloquia politica, per
nimias sollicitudines, per diffusionem
sensuum, invadit, & occupat illud, se-
ritque alias & alias cogitationes in
phantasia, ut non tam orare, quam
DEUM irritare videamur.

IX. Reflestat se unusquisque supra
psalmodias suas, hymnos suos, coro-
nas suas, & sentiet quod dico. Unde
enim supplicantes, velut alter Merius
suffe-

Cassian.
Coll. 9.
cap. 3.

suffetius distrahimur, nisi quod confusa negotiorum turbâ, garrulitatumque mole obruimur; nisi quod rumusculis pleni, nisi quod aliis imaginibus rerum forensium, mentem teneamus occupatam. Etenim Cassiano censore: *Quidquid ante orationis horam anima nostra conceperit, necesse est ut orantibus nobis, per ingestionem recordationis occurrat.* Et ideo quidquid orantibus nobis volumus ut irrepat, ante orationem de abditis nostri pectoris extrudere studeamus.

Agnatum immo innatum phantasia nostræ est, ut quidquid à sensibus acceperit, id ipsum necessitate quadam consequentiæ menti identidem specularandum proponat; ita ut si sanctis, piisque immorati fuerimus studiis, sancta & pia contemplantibus suggerat; si verò ludicris & inutilibus immerfi ante fuerimus, ludicra & noxia in oratione ingerat, & obtrudat. *Necesse est ut orantibus &c.*

X. Compertum id oppidò erat Mellito Clarevallensium Patri; ideoque ante orationis exordium negotia quævis sequestrabat, dicens: *Manete hic cogitationes meæ, facessite hinc ocius, nihil mihi vobiscum in oratorio est; si*

operâ vestrâ secundum preces meas indigero, aures, & auditum præstolamini.

XI. Exploratum SS. illis Patribus in Ægypto, quorum hoc extat axioma: *Amans orationis homo, cæcus, mutus, & surdus sit.* Sepiat aures suas spinis: custodiam ori apponat, peplum oculis inducat, si exactus Orator ad thronum Divinæ Clementiæ inveniri exoptat. *Amans orationis homo mutus, & surdus sit.*

Ego oculos auditoribus meis nequaquam expungo, quin in Christi Affectoris nostri sacram iconem, aliamve illos defigi queant. Mutum cælestem oratorem percipio, ut nihil præter Deum vel linguâ, vel mente in oratione volvat. Surdum denique, ut quidquid vel domi, vel foris forensis strepitus intervenerit, tanquam non audiendo transmittat.

Hæc sunt præliminaria Rhetoricæ cælestis, quibus posthabitis, vix fieri potest, ut eandem perfectè completamur. Incumbite igitur ad ea exactè custodienda, & confidite vos brevi in eximios apud divinam Majestatem Oratores evasuros.

Fiat.

CON-